

## Magyar érdekképviselet Kárpátalján (1919-1939)

**Rezümé.** A munkában a bemutatásra kerülnek a Podkarpatszka Ruszban tevékenykedő magyar politikai pártok céljai. A kutatás időhatárai Kárpátalja 1919-1939 közötti időszakára vonatkoznak. A munkában bemutatásra kerülnek azok a magyar politikai pártok, amelyek az adott időszakban képviselték a magyar érdekeket a csehszlovák politikai szintéren. A cikk során rámutatunk arra, hogy a pártok egyesülésével a csehszlovákiai magyarság már nem csak helyi, de országos szinten is képviseltetni tudta magát Csehszlovákiában. A kutatás alapvető gondolata, hogy a mai kárpátaljai magyarság is képes e hasonló összefogásra.

**Резюме.** В цій роботі є представлена програма угорських політичних партій, які брали активний участь у житті Підкарпатської Русі. Межі мого дослідження охоплюють історію Закарпаття 1919-1939 років. У статті висвітлюється, що об'єднані партії мають змогу представляти свої інтереси не тільки місцево, але і на державному рівні у Чехословаччині. Основна думка дослідження полягає в тому, чи в наш час угорські меншини можуть досягти таких же результатів.

Az I. világháborút lezáró békeszerződések megkötése után egész Európa arculata megváltozott. Ez az arculatváltozás elsősorban a területi átrendeződésnek volt köszönhető. Sokan egyik napról a másikra úgy ébredhettek, hogy már nem az anyaországuk állapolgárai, hanem egy másik, egy idegen ország kötelékébe tartoznak, s ott már nem mint az államot alkotó nemzet tagjai, hanem mint kisebbség vannak jelen.

Ilyen különleges helyzettel találta magát szemben most a Kárpátalaja magyar lakossága is, akik egy, a politikai nagyhatalmak asztalánál megszületett Csehszlovák Köztársaságban találta magát.

1919. szeptember 10-én Saint-Germain-en-Laye-ban írták alá azt a szerződést, mely értelmében Csehszlovákia megkapta a mai Kárpátalja területének több mint a kétharmadát (70,7 %). Csehszlovákiához került Ung, Bereg, Ugocsa és Máramaros (nagyobb része) vármegye s vele együtt az itt élő magyarság. 1920. február 29-én kelt, és március 6-án kihirdetett törvény értelmében,<sup>1</sup> Kárpátalja hivatalos és új cseh neve „Podkarpatská Rus”, illetve másik formában: „Rusínsko” lett.

Az új hatalom azonnal hozzálátott a közigazgatás, kultúra, oktatás, stb átszervezéséhez. Első lépésként a csehszlovákok eltörölték a vármegye rendszert. Kárpátalját négy nagy közigazgatási egységre (zsupa) osztották fel. Ezek voltak az ungvári, munkácsi, beregszászi és máramarosi zsupa. A zsupákat járásokra tagolták.

1921. október 15-től életbe lépett a belügyminisztérium rendelete, melynek értelmében Podkarpatszka Rusz három részre (zsupára) tagolódtott: 1. Ungi zsupa, székhelye Ungvár (ungvári, perecsenyi, nagybereznai, szerednyei járás), 2. Beregi zsupa, székhelye Munkács (munkácsi, alsóvereckei, szolyvai, latorcai, ilosvai, mezőkaszonyi, tiszaháti járás), 3. Máramarosi zsupa, székhelye Huszt (técsői, taracközi, nagybocskói, rahói, huszti, dolhai, ökörmezői, nagyszőlősi járás).<sup>2</sup> Kárpátalja közigazgatási székhelyéül Ungvár városát tették meg. A városra a csehek döntése egyértelműen stratégiai szempontból esett, mert Ungvár sokkal közelebb volt a szlovákok által sűrűbben lakott területekhez, mint például Munkács, amely földrajzi fekvéséből adódóan sokkal megfelelőbb lett volna. S egy esetleges újjabb háború esetén Ungvár és folyója az Ung, mint tökéletes és természetes határvonal szerepelt a csehek katonai dokumentumaiban.

A két világháború közötti időszakban Ungvár európai jellegű várossá vált, valódi

<sup>1</sup> Sbirka zákonů, 1920. XXVI. rész; A Csehszlovák Köztársaság Alkotmánylevele, 1923. 24.old.

<sup>2</sup> Kárpátalja 1919-2009 történele, politika, kultúra, Bp., Argumentum MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, 2010. 51-52-old.

közigazgatási, politikai, kulturális, oktatási és kereskedelmi és gazdasági központtá. Az 1920-30-as években nem csak az állam kezdett új épületek építésébe, hanem a magánépítkezések is nagy lendületet vettek. A város területéből több mint nyolcszázezer négyzetméternyi földterületet utaltak ki beépítésre. Ezen családi házakat emeltek és új városnegyedek alakultak ki.

A csehek egy teljesen új várost kezdtek kiépíteni Ungvárból. Azért, hogy még szebbé tegyék a várost mesterségesen megváltoztatták Ungvár folyójának, az Ungnak a folyómedrét. A folyó két oldalára gesztenyefákat telepítettek. Ez a gesztenyefasor ma is Közép-Európa leghosszabb gesztenyefasora. 1928-ban Ungváron, a Drugeth utca 21. szám alatt felépült a Proszvita Társaság Népi Háza Fodor Béla építész és Egresi Emil mérnök tervei alapján.

Kiépülnek Ungvár közigazgatási lakónegyedei. Felépül a Népi tér és a Puskin tér, valamint teljesen kiépül az Ung folyó jobb parti része. A megyei közigazgatási hivatal (fehér ház) a Népi téren mindössze két év alatt (1934—1936) épül fel Anton Krupka építész tervei alapján.<sup>1</sup> Érdekes, hogy a ma is a megyei közigazgatási hivatalként használt épület helyén az építkezés előtt Ungvár városának a szemétdombja volt megtalálható.

Megkezdődtek a városok és közutak kiépítése. Az 1920-as évek közepétől folyamatosan épült ki Munkács, Beregszász, Nagyszőlős, Huszt, Técső és Aknaszlatina. A városokban kemény borítású utakat fektettek le, mivel Kárpátalján az utak még ebben az időben csak földutak voltak. A keményborítású utak nagyban megkönnyítették a kereskedelem felgyorsulását. (Sok utat még ma is használnak a közlekedésre mindenféle javítás nélkül). Széleskörű vízelvezetési munkálatok folynak.

A csehek még egy jelentős és fontos változást valósítottak meg, amely az oktatás területére vonatkozott. Az első világháború előtt Kárpátalján nem volt kiépülve a megfelelő oktatási rendszer. Az iskolák száma nagyon kevés volt az oktatás pedig pénzbe került. A szegény lakosság, aki főleg földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozott nem engedhették meg, hogy gyerekeik pénzért tanuljanak. De a gyerekeknek fontos szerepet kaptak még a háztáji és földmunkákban is.

Az 1920-30-as években végrehajtott iskolareformmal új tantárgyakat és programokat vezettek be az iskolákban. Az 1919. augusztus 26-án kelt 495. sz. kormányrendelet szolgálati eskü letételére kötelezte a pedagógusokat.<sup>2</sup> Az oktatásért felelős tisztséget 1922-től az Iskolaügyi és Nemzetművelődési Minisztérium Ungvári Referátusa látta el Podkarpatszka Ruszban.

A kisiskolai törvény kimondta, a nyolcéves általános tankötelezettséget. A volt magyar területeken addig hatosztályos elemi népiskolák nyolc osztályossá bővültek. A csehszlovák nyelv oktatása kötelezővé vált minden iskolában. Az iskolába járást az állam teljesen ingyenessé tette. Ezeknek az intézkedéseknek köszönhetően az 1930-as évek végére már a gyerekek 80%-a részesült valamilyen szintű oktatásban.

Az itt élőknek és vele együtt a magyarságnak is tehát az élet minden területén egy gyökereiben megváltozott élethez kellett most alkalmazkodnia. A folyamatos átszervezések, reformok sora utána társadalmi élet még ha lassan is, de folyamatosan rendeződni látszott.

A podkarpatszka ruszi magyarság és a magyarok mellett élő más nemzetiségek (zsidók, ukránok, németek) értelmiségének a tagjai körében már 1919-től kezdve csoportosulások figyelhetőek meg. Az ilyen fajta egyesületek egy célt szolgáltak. Ez a cél a nemzeti kisebbségek érdekképviselete volt. Az kisebbségi értelmiségi körök már korán rájöttek arra, hogy érdekeiket csak akkor fogják tudni érvényesíteni, ha képviseltetni tudják majd magukat a csehszlovák politikai életben. Vagyis, tudnak e maguk közül reprezentálni olyan személyeket, akik képesek elnyerni a saját, Podkarpatszka Ruszban élő „honfitársaik” bizalmát, s ezzel a bizalommal a választások során bejutni a csehszlovák parlamentbe és ott képviselni jogaikat. Ahogy a többi etnikum, úgy a magyarok is érdekképviseletüket a magyar politikai pártokra bízta.

Kárpátalján a politizálás javában folyt már az első hivatalos választások kiírása előtt is. A csehszlovák hatalom mégis úgy vélte, hogy Kárpátalja még nincs felkészülve egy esetleges

<sup>1</sup> Kárpáti Híradó, 1936. május. 28., 1. old

<sup>2</sup> Kárpátalja 1919-2009 története, politika, kultúra, Bp., Argumentum MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, 2010. 124. old.

válsztásra. Ennek okai voltak a politikai és etnikai széttagoaltság, az alacsony politikai kultúra, s az, hogy Kárpátalján 1919 és 1923 között rendkívüli állapot volt életben, ami azt jelentette, hogy a rendfenntartó hatalmat a katonaság gyakorolta.<sup>1</sup>

Minden etnikum számára lehetővé vált, hogy megalakíthassa saját politikai pártját. A két világháború között eltelt két évtizedben jellemző volt, hogy egyes pártok csak ideiglenesen, mindössze néhány évig voltak jelen a politikai életben, míg mások a teljes csehszlovák időszakban.

A Kárpátalján tevékenykedő pártok között többféle módon is különbséget tehetünk. Megkülönböztethetjük őket politikai ideológiájuk szerint, vagy aszerint, hogy milyen nemzetiség érdekeit képviselték.

A nemzetiségi érdekek alapján szerveződött pártok közül megkülönböztetünk magyar, ruszofil, ruszin, ukrán, zsidó és német irányzatú pártokat.<sup>2</sup>

Podkárpatyia Rusz magyar pártjainak működését a 20 - 30-as években három szakaszra oszthatjuk. Az első az 1919 - 1925 évekre esik. Ebben az időben a többpártrendszer törvényszerű fejlődésének eredményeképpen kezdett csoportosulni a magyar politikai elit. A második szakasz 1926 - 1936 közé tehető. Ez az időszak a magyar politikai pártok „fénykora” mikor is a legtöbb és legnagyobb anyagi és ideológiai segítséget kapják az anyaországtól. Ekkor indul meg a Nagy Magyarország visszaállításának az ideológiája. A harmadik szakasz pedig az 1936 - 1938 közötti időszak, mikor is a magyar pártok a magyar külpolitika közvetlen szószólói.<sup>3</sup>

Kárpátalján a Podkárpatyia Rusz ideje alatt közel 50 politikai pártról tudunk<sup>4</sup>. Ez időszakban a legjelentősebb magyar pártok: Magyar Jogpárt; Óslakosok Autonom Pártja; Keresztényszocialista Párt; Kisgazda- Kisiparos és Földműves Párt (kesőbbi neven Magyar Nemzeti Párt), akik önállóan, illetve pártszövetségben fejtették ki tevékenységüket.

1920. június 1-jén Ungváron megalakult a Ruszinszkói Magyar Jogpárt. Elnöke Korláth Endre helyi ügyvéd, aki 1881-ben Botfalván született. Majd jogot tanult Sárospatakon és Kolozsváron. 1907-ben Budapesten szerezte meg jogi diplomáját. Ezek után Ungváron ügyvéd, majd városi tanácsos. Az ungvári városi kereskedelmi iskola alapítója. 1917-től Ung vármegye tiszti ügyésze. 1925-től a Magyar Nemzeti Párt kárpátaljai kerületének ügyvezetője, 1924-től nemzetgyűlési képviselő majd szenátor. 1938 decemberében megválasztották a magyar Parlamentbe.

A jogpárt „fő célja a ruszinszkói magyarságnak egy tömegben való egyesítése minden tekintetben, mert csak az ilyen nagy tömeggel lehet a kormányzattal szemben a magyarság jogait megvédelmezni”. A párt programja kimondta a ruszinszkói autonómia támogatását, valamint követelte a vármegyei, a községi és az egyházi autonómiák visszaállítását; gazdasági téren az adórendszer, a földbirtokreform rendezését, a kártalanítást a gazdasági veszteségekért; a megszüntetett iskolák visszaadását.

Augusztus elején a párton belül jogvédő liga alakult, ugyancsak Korláth Endre vezetésével. A szervezet célja a magyarság közjogi, politikai és közérdekű panaszainak védelme a hatóságok előtt, s szükség esetén a sajtó útján és a parlamentben.

Június 3-án Ungváron megjelent a Ruszinszkói Magyar Hírlap első száma, mely a Ruszinszkói Magyar Jogpárt hivatalos újságja lesz. Felelős szerkesztő: Zombory Dezső (az Ungvári Nemzeti Tanács tagja)<sup>5</sup>. 1921. július 5-től a Ruszinszkói Magyar Hírlap a Ruszinszkói Magyar Pártok Szövetségének hivatalos napilapja lett. Helyét a Magyar Jogpárt hivatalos lapja az Ungvári Közlöny, melyet szintén Ungváron adtak ki.

<sup>1</sup> Ruszinszkói Magyar Hírlap 1923. június 26. 3. old.

<sup>2</sup> Kárpátalja 1919-2009 történele, politika, kultúra, Bp., Argumentum MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, 2010. 63 old.

<sup>3</sup> Ferkó Okszána, Márian Tokár: A magyar, zsidó és német nemzeti kisebbség szervezetei Kárpátalján 1919-1939 között, Ungvár, Вісник Карпат, 2008. 20-21. old.

<sup>4</sup> Botlik J.: Közigazgatás és nemzetiségi politika Kárpátalján I. 1918–1945. Nyíregyháza, Napvilág 2005. 36. old.

<sup>5</sup> Ferkó Okszána, Márian Tokár: A magyar, zsidó és német nemzeti kisebbség szervezetei Kárpátalján 1919-1939 között, Ungvár, Вісник Карпат, 2008. 78. old.

1921. november 4-én további rendelkezésig a rendőrség betiltotta a Ruszinszkói Magyar Jogpárt működését.<sup>1</sup> Fő feladatát, „a magyarok jogsegélyezését” ideiglenesen átvette a Ruszinszkói Magyar Pártok Szövetsége. Korláth Endre pártvezetőt a kassai börtönbe szállították, ahonnan két hét múlva szabadult. Ezt követően lemondott a Ruszinszkói Magyar Jogpártban és a Ruszinszkói Magyar Pártok Szövetségében betöltött ügyvezetői tisztéről.

1921. december 31-én Ungvárra érkezett Edvard Beneš miniszterelnök, akinek a magyar pártok képviselői memorandumot nyújtottak át, melyben többek között követelték a Ruszinszkói Magyar Jogpárt betiltásának visszavonását. Februárban a keresztényszocialista és a kisgazdapárt parlamenti klubja is szorgalmazta a Ruszinszkói Magyar Jogpárt újbóli engedélyezését. 1922. április 11-én Ehrenfeld Péter alkormányzó aláírta a statáriumot megszüntető rendeletet.

A Ruszinszkói Öslakosok Autonóm Pártjának a működését a hatóságok 1921. december 7-én engedélyezték hivatalosan. Vezetője Árky Ákos (Ungvár 1859 - Budapest, 1942) nyugalmazott katonatiszt (ezredes)<sup>2</sup>. A párt „Ruszinszkó összes lakossága” érdekében, gazdasági, szociális követelések mellett, szorgalmazta a „békeszerződésben biztosított” autonómia megadását, „a vármegyei, városi, községi és egyházi autonómiának” visszaállítását és tiszteletben tartását. A párt első szereplésére 1921 májusában került sor, amikor a ruszinszkói magyar pártok nagy létszámú küldöttséget menesztettek Prágába, hogy a minisztériumban tegyék meg panaszukat.

Ruszinszkói Öslakosok Autonóm Pártja nem volt tömeges párt, hasonlóan Magyar Jog Párthoz és Magyar Keresztényszocialista Párthoz. A párt tagjai és támogatói között leginkább a magyarajkú falvak lakosai voltak (parasztok, lelkészek, volt osztrák - magyar katonák). A párt Kárpátalja Magyarországhoz való csatlakozását támogatta.

A Magyar Jogpárt és az Öslakosok Autonóm Pártja kifejezetten kárpátaljai párt volt. Ezzel szemben a Keresztényszocialista Párt (1920–1936) országos párt volt. Az 1920-tól Lelley Jenő, 1925-től Szüllő Géza, 1932-től Esterházy János vezette a pártot.

1919-ben kiadott programja 65 szociális és gazdasági követelést fogalmazott meg. A párt hivatalos lapja a Kárpáti Napló volt, mely 1921 április végén megszűnt. Helyébe a Határszéli Újság lépett.<sup>3</sup> A lap felelős szerkesztője Hokky Károly (Abaújszépsi 1883-Cleveland 1971) volt. A keresztényszocialisták kapcsolatokat tartottak fenn a szakszervezetekkel, illetve a magyarokon kívül ruszin és román tagokkal is rendelkeztek. A Ruszinszkói Keresztényszocialista Párt „központja” Nagyszőlősön volt. Az 1929-es parlamenti és szenátusi választások alkalmával a kárpátaljai „magyar lista” jelöltje Hokky Károly nyeri el a parlamenti széket, 1935-től pedig szenátor lesz.

Hokky a prágai törvényhozásban elsősorban a magyar iskolaügyet szorgalmazta. Felpanaszolta többek között, hogy Kárpátalján kevés a magyar óvoda, azok többsége is felekezeti fenntartású. A magyar iskolák száma nem felel meg a magyar lakosság népszámlálás szerinti arányának. Szóvá tette, hogy csupán a beregszászi ruszin gimnáziumnak van magyar tagozata. Interpellált a volt ungvári katolikus magyar gimnázium visszaadása mellett és a nagyszőlősi magyar polgári iskola megnyitása ügyében. Aláírásgyűjtést szervezett annak érdekében, hogy magyar tanítóképző nyíljon „arra alkalmas városban Szlovénia vagy Kárpátalja területén”<sup>4</sup>. Szerinte a kárpátaljai magyarság már azzal is elégedett lenne, ha annyi magyar óvodája, elemi, polgári és középiskolája lenne, mint ahány cseh vagy szlovák van a tartományban.

Ezenkívül több ízben foglalkozott a nyelvi jogok kérdésével, valamint a máramarosi csehszlovák-román határkérdés rendezésének ügyével.

<sup>1</sup> Фонд 2. Спр.268, Арк.212. "Перписка і Міністерством внутрішніх справ, поліційними і окружними урядами про діяльність Руської національно-автономної партії на Підкарпатській Русі (інформація про засідання).

<sup>2</sup> Ferkó Okszána, Márian Tokár: A magyar, zsidó és német nemzeti kisebbség szervezetei Kárpátalján 1919-1939 között, Ungvár, Вісник Карпат, 2008. 78.old.

<sup>3</sup> Angyal B.: Dokumentumok az Országos Keresztényszocialista Párt történetéhez 1919–1936. - Somoija - Dunaszerdahely: Lilium Aurum Könyvkiadó, 2004. 63. old.

<sup>4</sup> Új Közlöny, 1932. november. 23. 3. old

A Keresztényszocialista Párt „testvérpártja” volt a Kisgazda-Kisiparos és Földműves Párt (1921–1926). A párt 1920. február 17-én Komáromban alakult meg Országos Magyar Kisgazdapárt néven. Majd 1920. május 24-én új nevet kap, mint az Országos Magyar Kisgazda–Földműves és Kisiparos Párt. A párt elnökévé Szentiványi Józsefet választották.<sup>1</sup>

Ezekután sorra alakulnak meg a párt megyei érdekképviseletei. 1920. júniusában Ungváron megalakult az Ung Megyei Kisgazdapárt. Elnöke Egry Ferenc (Kisgejőc, 1864- 1945) kisgejőci harangöntő. Ugyanezen év júliusában pedig Beregszászban a Bereg Megyei Kisgazdapárt (elnök: Rátz Miklós badalói református lelkész) is megalakul.

A párt hivatalos lapja a Beregi hírlap lett. 1922-től pedig a Kárpátaljai (1926-Ruszinszkói, 1930 - Kárpáti) Magyar Gazda lett.

Egry a helybeli politikálás híve volt. Szorgalmazta Ung vármegye helyreállítását, úgy, hogy a kaposi járást Kárpátaljához csatolják. Tiltakozott a cseh telepesek bányászati és tiszasalomoni beköltöztetése ellen.

A magyar pártok közül az 1920-as évek második felére megszűnt a Magyar Jogpárt és az Óslakosok Autonóm Pártja. A Kisgazda-Földműves és Iparos Párt átalakult Magyar Nemzeti Párttá (1926-1936). A magyar vezetők fokozatosan kezdték belátni azt a tényt, hogy az ha a magyarságot és ezzel együtt a szavazatokat is megosztottságra kényszerítik azzal, hogy a választásokon több magyar pártot indítanak. (Sajnos ez a megosztottságra kényszerítés még a mai napokra is igaz.) A több párt helyett szövetségekre van szükség. Ezt a tényt támasztotta alá például az 1924-es országos választások során elért eredmények is, mely során a magyar pártok egyesülése 28.113 szavazatot eredményezett, amely a szavazatok 11%-át jelentette, ami egy mandátumi helyhez volt elegendő, amelyet Korláth Endre használhatott fel. A egységes és erős magyar érdekképviselet mellett erős anyaországi (Magyarország) támogatások is mutatkoznak. A magyar kormány már a kezdetektől fogva az elszakított vidékeken élő magyarság számára a költségvetésből folyamatosan pénzt utalt ki. Ezeket az összegeket főleg a magyar politikai pártok kapták meg. Magyarország így próbálta meg segíteni a trianon után a határokon kívül rekedt magyarság autonóm törekvéseit és remélte, hogy egy esetleges autonómia során újra visszakaphatják az elvesztett területeket.

1925. október 13-án az Országos Kisgazdapárt felhívással fordult Szlovénia és Kárpátalja magyarságához, hogy alkossák meg azt a pártot, mely minden magyar befogadására alkalmas függetlenül társadalmi vagy felekezeti hovatartozásától, az az támogassák Szentiványi József kezdeményezését a Magyar Nemzeti Párt létrehozására.<sup>2</sup>

Október 18-án Érsekújváron az Országos Kisgazdapárt Magyar Nemzeti Párt néven alakult újjá Szentiványi elnökletével. Az új párt létrehozásával a fő cél a magyar egység megteremtése volt. Szentiványi József az egész magyarság érdekeit védő párt elé kettős célt helyezett: a németorientációt és a realpolitikát. Utóbbi azt jelentette, hogy bizonyos előnyökért a kormánypártokkal is együtt kell működni. A párt szorgalmazta a kárpátaljai zsidó vallású magyarság újbóli csatlakozását a magyarokhoz, s hogy a magyarokkal közös politikai egységre lépjenek.

Az 1930-as évek második felére a politikai életben egyre jobban megfigyelhetőek a politikai vagy egyéb célból kötött szövetségek. 1936. március 10-én az Országos Keresztényszocialista Párt Pozsonyban, az Magyar Nemzeti Párt pedig érsekújvári gyűlésén döntött az egyesítéséről a pártoknak, amit Budapest már régóta szorgalmazott.<sup>3</sup>

A két párt egyesülését hivatalosan 1936. június 21-én Érsekújváron mondták ki és a szövetség új neve az Egyesült Magyar Párt lett.<sup>4</sup> A párt célja harcolni Szlovénia és Kárpátalja autonómiájáért oly módon, hogy azon belül biztosítani kívánja minden nemzet külön nemzeti

<sup>1</sup> Нариси історії Закарпаття/ під ред. І. Гранчака, Е. Балагурі, В. Ілька — Т.2, Ужгород: Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ Закарпатського обласного управління по пресі, 1993. 212-228. ст.

<sup>2</sup> Карпаторусский Выстникъ, 1925. X. 31, с.1.

<sup>3</sup> Токар Маріан: Політичні партії Закарпаття в умовах багатопартійності (1919-1939), Ужгород, Наш Рідний Край, 2006. 247 с.

<sup>4</sup> Кárpáti Magyar Hírlap, 1936. június 24. 4.old

önkormányzatát. A párt négy alapelve lett: nemzeti eszme, keresztény valláserkölcsei felfogás, szociális igazságosság, demokrácia. A párt elnöke Jaross Andor, ügyvezetője Esterházy János lett. Kárpátalja részéről az alelnök Korláth Endre, nemzetgyűlési képviselő. Kárpátaljai kerületének elnökévé Kerekes Istvánt, ügyvezetőjévé Korláth Endrét, főtítkárává Kőszörű Károlyt választották.

Az összes Kárpátaljai magyar politikai párt közül a legnagyobb eredményt az Egyesült Magyar Párt tudta elérni. A sikerei nemcsak megyei, regionális, hanem országos szintűek is voltak, amely nemcsak a kisebbségi magyar politika, hanem egyben a magyarországi külpolitika sikere is volt.<sup>1</sup>

Az I. világ háború utáni időszak a nemzetiségek nemzeti és politikai időszakának az ébredése volt a Kárpátalján. A magyar közösségen belül az első lépések között szerepelt saját politikai szervezeteinek létrehozása. Ebben az időszakban megalakult kárpátaljai magyar pártok: Magyar Jogpárt; Óslakosok Autonóm Pártja; Keresztényszocialista Párt; Kisgazda- Kisiparos és Földműves Párt.

A pártok programjai, törekvései között észrevehető a hasonlóság. Mindegyikük tervei között szerepelt Kárpátaljának, akkori nevén Podkárpatáská Rusznak az autonómiája és a Nagy Magyarországhoz való visszacsatolódás. Ezek mellett a kulturális élet és a magyarság megőrzésének az eszméje. A magyar politikai pártok nagy anyagi és eszmei segítségben egyaránt részesültek az anyaországtól.

Az 1920-as évek végére több magyar politikai párt is megszűnik létezni különböző okok miatt. Ilyen volt a Magyar jogpárt, Óslakosok Autonóm Pártja. A magyar értelmiség a 20-as évek elejére felismerve a politikai helyzetet és mérlegelvén saját érdekeiket egy őszinte és igaz válaszra jutott. Ez a válasz a magyar érdekképviselet egységesítésében mutatkozott meg. Felismerve azt a tényt, hogy egy hatékony magyar képviseletet csak a pártok egységesítésével és nem újabb pártok létrehozásával lehet megteremteni megalapították az Egyesült Magyar Pártot, amely a podkarpatszka ruszi és szlovenszkói magyarság érdekeit egyaránt és egyformán képviseli. Elsősorban ennek a felismerésnek köszönhetően sikerült a magyarságnak minden választás során képviseltetni magát a csehszlovák törvényhozásban. A hasonló egység megteremtése a kárpátaljai magyarság számára 1939. óta még nem sikerült, pedig vidékünk magyarsága azóta már kettő és most egy harmadik ország állampolgárának mondhatja magát. Vajon a mai, XXI. század eleji kárpátaljai magyarság összefogása mennyire van közel?

### **Felhasznált irodalom:**

1. Angyal B.: Dokumentumok az Országos Keresztényszocialista Párt történetéhez 1919–1936. - Somoija - Dunaszerdahely: Lilium Aurum Könyvkiadó, 2004. 533. old.
2. Botlik J.: Közigazgatás és nemzetiségi politika Kárpátalján I. 1918–1945. Nyíregyháza, Napvilág 2005. 552.old.
3. Ferkó Okszana, Márian Tokár: A magyar, zsidó és német nemzeti kisebbség szervezetei Kárpátalján 1919-1939 között, Ungvár, Вісник Карпат, 2008. 99.old.

---

<sup>1</sup> Kárpáti Híradó, 1937. okt. 31. 1. old.

4. Kárpátalja 1919-2009 történele, politika, kultúra, Bp.,Argumentum MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet,2010. 640. old.
5. Нариси історії Закарпаття/ під ред. І. Гранчака ,Е.Балагурі, В. Ілька — Т.2, Ужгород:Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ Закарпатського обласного управління по пресі, 1993. 663. ст.
6. Токар Маріан: Політичні партії Закарпаття в умовах багатопартійності (1919-1939), Ужгород,Наш Рідний Край, 2006. 379 с.

**Források:**

7. Kárpáti Híradó, 1936. május. 28., 1. old
8. Kárpáti Híradó, 1937. okt. 31. 1. old.
9. Kárpáti Magyar Hírlap, 1936. június 24. 4.old
10. Ruszinszkói Magyar Hírlap 1923. június 26. 3. old.
11. Sbirka zákonů, 1920. XXVI. rész; A Csehszlovák Köztársaság Alkotmánylevele, 1923. 242.old.
12. Új Közlöny, 1932. november. 23. 3. old
13. Карпаторусский Выстникъ, 1925. X. 31, с.1.
14. Фонд 2. Спр.268, Арк.212. "Персписка і Міністерством внутрішніх справ, поліційними і окружними урядами про діяльність Руської національно-автономної партії на Підкарпатській Русі (інформація про засідання).